

Кафедра нервових хвороб

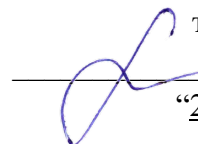
«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор ЗВО з науково-педагогічної

та навчальної роботи

Інна АНДРУШКО

“29” серпня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

ОК11 « КЛІНІЧНА ПРАКТИКА ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ »

НЕРВОВІ ХВОРОБИ

підготовки третій освітньо-науковий рівень вищої освіти

галузі знань I «Охорона здоров'я та соціальне забезпечення»

(шифр і назва галузі знань)

спеціальності I2 Медицина

кваліфікація: доктор філософії за спеціальності I2 Медицина

(шифр і назва спеціальності)

Робоча програма з навчальної дисципліни «Клінічна практика за спеціальністю Нервові хвороби»

підготовки фахівців третього освітньо-наукового рівня вищої освіти

« 29 » серпня 2025 року 15с.

Розробники:

завідувач кафедрою нервових хвороб,

професор Сергій МОСКОВКО

завуч кафедри нервових хвороб,

доцент Ольга ГОРДІЙЧУК

Робоча програма з навчальної дисципліни «Клінічна практика за спеціальністю Нервові хвороби»

підготовки фахівців третього освітньо-наукового рівня вищої освіти

затверджена на засіданні кафедри нервових хвороб

Протокол № 1 від «29» серпня 2025 року

Завідувач кафедрою
нервових хвороб, професор

Сергій МОСКОВКО

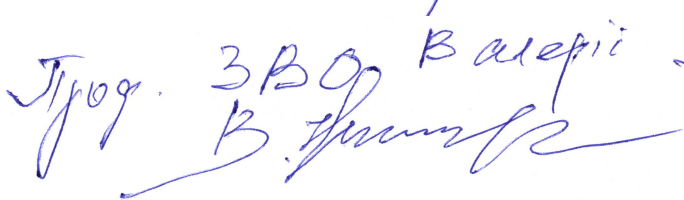
« 29 » серпня 2025 року

Схвалено методичною радою терапевтичних дисциплін Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова

« 29 » серпня 2025 року Протокол № 1

« 29 » серпня 2025 року

Голова _____ Микола СТАНІСЛАВЧУК

Труд. ЗВОР Валеріє УВАНОВ

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни «Клінічна практика за спеціальністю Нервові хвороби» складена на основі Закону України «Про вищу освіту» та до освітньо-наукової програми Вінницького національного медичного університету ім. М.І.Пирогова на третьому (освітньо-науковому) рівні

(назва рівня вищої освіти)

галузі знань I «Охорона здоров'я та соціальне забезпечення»

(шифр і назва галузі знань)

спеціальності I2 Медицина

(код і найменування спеціальності)

кваліфікація: доктор філософії за спеціальністю I2 Медицина

1. Опис навчальної дисципліни (анотація)

«Клінічна практика за спеціальністю» є обов'язковим компонентом освітньої програми підготовки докторів філософії в рамках професійної спеціалізації, і розрахована на 2 кредита (60 годин), яка засвоюється на 3 році навчання 6 семестрі.

Форма підсумкового контролю- залік.

Статус навчальної дисципліни: нормативна, обов'язковий компонент.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є клінічна практика за спеціальністю нервові хвороби.

Міждисциплінарні зв'язки: відповідно до навчального плану, вивчення навчальної дисципліни «Клінічна практика за спеціальністю Нервові хвороби», здійснюється після набуття аспірантом відповідних знань з основних базових дисциплін на III рівні вищої освіти, а також дисциплін «Філософія науки», як методологічна основа розвитку науки та цивілізації, блок мовних компетентностей: «Англійська мова у науково- медичному спілкуванні», «Культура української наукової мови», «Академічна доброчесність, наукова етика та протидія корупції», як інструмент спілкування і міжнародної комунікації, Блок універсальних навичок дослідника: «Методологія наукових досліджень та основи написання наукових проєктів», «Медична статистика. Належна статистична практика», «Публікаційна активність та наукометричні бази даних», «Дидактика вищої школи», цикл професійної підготовки: «Сучасна медицина», «Педагогічна практика», «Клінічна (лабораторна) практика за спеціальністю», з якими інтегрується програма внутрішньої медицини. В свою чергу, «Нервові хвороби», формують засади поглибленого вивчення аспірантом наступних спеціалізованих дисциплін терапевтичного профілю (Внутрішні хвороби, Кардіологія, Ревматологія, Фтизіатрія, Ендокринологія, Загальна практика-сімейна медицина, Психіатрія, Медична психологія, ЛОР-хвороби, Побічна дія ліків, Клінічна фармакологія, Клінічна біохімія та мікробіологія, Клінічна морфологія) та блоком поглибленого вивчення дисципліни «Клінічна фізіологія, патофізіологія, медична генетика».

Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. **Метою** викладання навчальної дисципліни «Клінічна практика за спеціальністю Нервові хвороби» є закріплення практичних навичок у межах цілей, визначених у освітньо-професійній діяльності за спеціальністю.

1.2. Основними завданнями

- оволодіння сучасними методами, методикою та технологіями науково-професійної діяльності за спеціальністю;
- поглиблене вивчення спеціальності за напрямком інтересу та здобуття компетентностей для вирішення актуального завдання професійної сфери;
- формування критичного мислення, здатності до аналізу, оцінювання наявних практик за спеціальністю та продукування нових ідей у професійній сфері;
- набуття здатності застосовувати знання у практичних ситуаціях і впроваджувати нові знання (наукові дані) в професійну діяльність;
- формування навичок ефективного професійного та міждисциплінарного спілкування;
- здатність до безперервного саморозвитку та самовдосконалення;

- розвиток дослідницького підходу до професійної діяльності з дотриманням норм академічної доброчесності та професійної етики;
- підвищення готовності здобувача до подальшого професійного становлення та працевлаштування.

Програмні компетентності

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми дисципліна клінічна практика за спеціальністю забезпечує набуття здобувачем вищої освіти ступеня філософії наступних компетентностей:

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної медичної діяльності, проводити оригінальне наукове дослідження та здійснювати дослідницько-інноваційну діяльність в галузі охорони здоров'я на основі глибокого переосмислення наявних та створення нових цілісних теоретичних або практичних знань та/або професійної практики.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність до підвищення професійної кваліфікації.

ЗК 2. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 3. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми, генерувати ідеї.

ЗК 5. Здатність до спілкування у професійному середовищі та з представниками інших професій у національному та міжнародному контексті.

ЗК 6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 7. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності.

Спеціальні (фахові) компетентності (ФК):

ФК1. Здатність до розуміння предметної області за обраним науковим напрямом та освітньою діяльністю.

ФК2. Здатність виявляти потребу в додаткових знаннях у сфері медицини та за напрямком наукових досліджень, генерувати наукові гіпотези.

ФК7. Здатність до впровадження нових знань (наукових даних) в науку, освіту та інші сектори суспільства.

ФК10. Здатність до лідерства, керування колективом.

Результати навчання.

Програмні результати навчання (РН):

РН1 Демонструвати безперервний розвиток власного інтелектуального та загальнокультурного рівню, самореалізації.

результати наукових досліджень, використовувати методи статистичного дослідження.

РН10 Впроваджувати результати наукових досліджень у освітній процес, медичну практику та суспільство.

РН12 Розвивати комунікації в професійному середовищі й громадській сфері.

РН14 Організувати роботу колективу (студентів, колег, міждисциплінарної команди).

РН15 Дотримуватися етичних принципів при роботі з пацієнтами, лабораторними тваринами, дотримуватися академічної доброчесності, нести відповідальність за достовірність отриманих наукових результатів.

Очікувані результати навчання з дисципліни

Повинен знати:

- Основи законодавства України про охорону здоров'я та директивні документи, що визначають діяльність органів та установ охорони здоров'я;

- Загальні питання організації та надання неврологічної допомоги в країні, принципи роботи стаціонарних та поліклінічних установ охорони здоров'я, організацію роботи швидкої і невідкладної допомоги дорослим і дітям, організацію медичної допомоги населенню за умов виникнення надзвичайних ситуацій з масовими ураженнями;

Повинен вміти:

1. Здобувач вищої освіти може розпізнати симптоми та синдроми різних видів патології нервової системи.

2. Здобувач вищої освіти проявляє здатність до узагальнення інформації стосовно проявів патології нервової системи, субклінічних ознак захворювання: Вміє провести діагностику, диференційну діагностику захворювань нервової системи. Знає етіологію, патогенез, клінічні прояви діагностики та лікування захворювань периферичної нервової системи, судинних захворювань нервової системи, інфекційні та аутоімунних уражень нервової системи, захворювань вегетативної нервової системи, закритих травм головного, спинного мозку та периферичних нервів, спадкових захворювань нервової системи, пухлини нервової системи, епілепсії, епілептичні синдроми та не епілептичних пароксизмальних станів, основних професійних захворювань нервової системи.

3. Здобувач вищої освіти демонструє знання будови нервової системи та принципи її функціонування, клінічні прояви ураження окремих структур нервової системи та різних рівнів її функціональної організації, індивідуальні статеві та вікові особливості нервової системи.

4. Здобувач вищої освіти має здатність до проведення клінічного дослідження нервової системи, інтерпретує його результати у вигляді формування точного та синдромального діагнозів. Володіє навиками збору та оцінки анамнестичних даних неврологічних хворих. Виділяє із загального анамнезу неврологічного хворого найбільш важливі дані, які обумовлюють патологію нервової системи хворого (спадковість, етапи розвитку організму, умови праці та побуту) та їх оцінка. Володіє навиками дослідження неврологічного статусу, психічного стану (емоційного стану, критики, інтелекту, свідомості), мови, праксису, гнозису.

5. Здобувач вищої освіти має здатність до інтерпретації результатів функціональних методів діагностики, лабораторних та інструментальних досліджень. Методів нейровізуалізації (рентгенографія, комп'ютерна томографія, магнітно-резонансна томографія, ОФЕКТ, ультразвукового дослідження (УЗД), електрофізіологічне дослідження (електроенцефалографія, електронейроміографія та викликані потенціали), лабораторних методів дослідження (лікворолічних, біохімічних, імунологічних).

6. Здобувач вищої освіти має здатність до призначення сучасних схем лікування з використанням медикаментозної та фізіотерапії. Несумісність лікарських препаратів, що застосовуються при неврологічних захворюваннях, побічні дії ліків. Механізм дії та основні принципи використання фізичних методів лікування в неврології. Показання до застосування психотерапевтичних методів лікування неврологічних хворих. Хірургічні методи лікування неврологічних хворих.

7. Здобувач вищої освіти має здатність до діагностики невідкладних станів у неврології. Дослідження менінгеальних симптомів. Оцінка ступеню свідомості за шкалою ком Глазго.

8. Здобувач вищої освіти має здатність до визначення тактики надання екстреної медичної допомоги.

9. Навички надання екстреної медичної допомоги неврологічним хворим: питання інтенсивної терапії та реанімації неврологічних хворих; проведення закритого масажу серця; проведення дренажу трахеобронхіального дерева, штучного дихання.

10. Володіє навиками виконання медичних маніпуляцій у клініці нервових хвороб: Виконання люмбальної пункції та оцінка даних дослідження ліквору. Проведення лікувальних блокад нервових утворень (стовбурів, корінців, гангліїв).

11. Здобувач вищої освіти має здатність до визначення необхідного режиму праці та відпочинку при лікуванні захворювань нервової системи.

12. Здобувач вищої освіти має здатність до визначення лікувального харчування при лікуванні захворювань з порушенням обміну речовин, що мають чітку неврологічну симптоматику (хвороба Вільсона-Коновалова, фенілкетонурия, тощо).

13. Здобувач вищої освіти має здатність до проведення санітарно-гігієнічних та профілактичних заходів. Питання організації та проведення профілактики неврологічних захворювань.

14. Здобувач вищої освіти має здатність до проведення експертизи працездатності хворих з ураженням нервової системи.

15. Здатність до ведення медичної документації: Оформлення історії хвороби, оформлення та ведення поліклінічної документації.

16. Здобувач вищої освіти має здатність до проведення епідеміологічних та медико-статистичних досліджень здоров'я населення.

17. Здобувач вищої освіти має здатність до проведення аналізу діяльності лікаря, підрозділу, закладу охорони здоров'я. Проведення аналізу основних показників діяльності неврологічного відділення та неврологічного кабінету поліклініки.

18. Здобувач вищої освіти має здатність до використання інноваційних технологій в процесі медичної та психологічної реабілітації. Шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами може визначити характер заходів медичної та психологічної реабілітації.

19. Здобувач вищої освіти має здатність до проведення маркетингу медичних послуг.

Організація практики за спеціальністю:

Безпосереднє керівництво практикою за спеціальністю здійснює науковий керівник здобувача. Загальну організацію та контроль за проведенням практики здійснює профільна кафедра на якій навчається здобувач.

Термін продовження практики зазначається в навчальному плані, фіксується в індивідуальному плані здобувача, затверджується керівником практики та завідувачем кафедри, на якій навчається здобувач.

2. Програма навчальної дисципліни

Структура навчальної дисципліни	Кількість годин			Рік навчання	Вид контролю
	Всього годин / кредитів ECTS	Практичні	СРС		
ВСЬОГО	60 годин/ 2 кредитів	20	40	3	Залік

Примітка: 1 кредит ECTS становить 30 академічних годин.

Аудиторне навантаження – 33.3%, СРС – 66.7%.

Практичні навички 1. Методика дослідження чутливості (визначення рівня і локалізації чутливості, виду чутливості).

Практичні навички 2. СРС. Методика оцінювання болю по шкалам ВАШ, NRS, FACES, визначення виду болю.

Практичні навички 3. Методика дослідження довільних рухів (амплітуди руху, кінетики руху, оцінка тремтіння, присідання, сидіння, пози, ходьба, ходьба сходами, нахил тулуба, ротація тулуба, хапання, відштовхування та притягування, піднімання та перенесення та інші).

Практичні навички 4. СРС. Методика дослідження м'язової сили по 5 б шкалі MRS.

Практичні навички 5. СРС. Методика дослідження м'язового тонусу, об'єму м'язів, трофіки.

Практичні навички 6. СРС. Методика дослідження основних фізіологічних рефлексів (поверхневих та глибоких).

Практичні навички 7. СРС. Методика дослідження патологічних рефлексів (оромандибулярних, згинальних та розгинальних кисті та стопи).

Практичні навички 8. Методика дослідження координації рухів (пальце-носова, п'ятково-колінна, адіодохокінез, зворотнього повштовху, метрію, пронаторні проби, поза Ромберга, ходьба).

Практичні навички 9. Методика дослідження функцій ЧМН (12 пар ЧМН).

- Практичні навички 10.** Методика дослідження стану свідомості по шкалі ком ГЛАЗГО, GCS, FOUR; вищих кіркових функцій (мова, праксис, гнозис, орієнтація, когніція та інше).
- Практичні навички 11.** Методика дослідження менінгеальних симптомів. Виконання люмбальної пункції та оцінка даних дослідження ліквору. Методика проведення ліквородинамічних проб.
- Практичні навички 12. СРС.** Методика надання екстреної медичної допомоги: проведення закритого масажу серця; проведення дренажу трахеобронхіального дерева, штучного дихання.
- Практичні навички 13. СРС.** Методика проведення лікувальних блокад нервових утворень (стовбурів, корінців, гангліїв).
- Практичні навички 14.** Методика дослідження олігобрадикінезії, постуральних рефлексів, різних типів тремору.
- Практичні навички 15.** Методика дослідження гіперкінезів: атетоз, хореїчний, гемібалізм, міоклонії, тики. Дистоній.
- Практичні навички 16.** Методика дослідження атаксій: мозочкової, кіркової, вестибулярної, сенситивної.
- Практичні навички 17.** Методика топічної діагностики пошкоджень спинного мозку: ураження сірої та білої речовини.
- Практичні навички 18.** Методика дослідження шийного сплетення, плечового сплетення та основних нервів плечового сплетення (променевого, серединного, ліктьового), міжреберних нервів, поперекового сплетення та стегнового нерву, крижового сплетення та основних нервів крижового сплетення (сідничного, великогомілкового та малогомілкового).
- Практичні навички 19. СРС** Методика дослідження дослідженні вегетативної нервової системи: місцевий дермографізм, рефлекторний дермографізм, піломоторний рефлекс, очно-серцевий, рефлекс Ашнера-Даньїні, ортостатичний рефлекс, клинстатичний рефлекс.
- Практичні навички 20.** Визначити алгоритм надання невідкладної допомоги при гострих порушеннях мозкового кровообігу за ішемічним типом.
- Практичні навички 21.** Визначити алгоритм надання невідкладної допомоги при гострих порушеннях мозкового кровообігу за геморагічним типом.
- Практичні навички 22.** Визначити алгоритм надання невідкладної допомоги при судомних нападах, епілептичному статусі.
- Практичні навички 23. СРС.** Визначити алгоритм надання невідкладної допомоги при комах різного генезу (метаболічна, токсична, структурна).
- Практичні навички 24. СРС.** Визначити алгоритм надання невідкладної допомоги при гострому підвищенні внутрішньочерепного тиску.
- Практичні навички 25.** Визначити алгоритм надання невідкладної допомоги при міастенічному кризі.
- Практичні навички 26.** Визначити алгоритм надання невідкладної допомоги при гострому синдромі Гієна-Барре.
- Практичні навички 27.** Визначити алгоритм надання невідкладної допомоги при компресії спинного мозку.
- Практичні навички 28.** Визначити алгоритм надання невідкладної допомоги при гострій полінейропатії з бульбарними розладами.
- Практичні навички 29.** Визначити алгоритм надання невідкладної допомоги при гострих порушеннях свідомості.
- Практичні навички 30.** Визначити алгоритм надання невідкладної допомоги при мігренозному статусі.

3. Структура навчальної дисципліни

	Кількість годин				самостійна робота
	аудиторних				
	всього	у тому числі			
лекції		семінар	практичні		
1	2	3	4	5	6
Практичні навички 1. Методика дослідження чутливості (визначення рівня і локалізації чутливості, виду чутливості).	2	-	-	1	1
Практичні навички 2. СРС. Методика оцінювання болю по шкалам ВАШ, NRS, FACES, визначення виду болю.	2	-	-	-	2
Практичні навички 3. Методика дослідження довільних рухів (амплітуди руху, кінетики руху, оцінка тремтіння, присідання, сидіння, пози, ходьба, ходьба сходами, нахил тулуба, ротація тулуба, хапання, відштовхування та притягування, піднімання та перенесення та інші).	2		-	1	1
Практичні навички 4. СРС. Методика дослідження м'язової сили по 5 б шкалі MRS.	2	-	-	-	2
Практичні навички 5. СРС. Методика дослідження м'язового тонусу, об'єму м'язів, трофіки.	2	-	-	-	2
Практичні навички 6. СРС. Методика дослідження основних фізіологічних рефлексів (поверхневих та глибоких).	2	-	-	-	2
Практичні навички 7. СРС. Методика дослідження патологічних рефлексів (оромандибулярних, згинальних та розгинальних кисті та стопи).	2	-	-	-	2
Практичні навички 8. Методика дослідження координації рухів (пальце-носова, п'яtkово-колінна, адіодохокінез, зворотнього повштовху, метрію, пронаторні проби, поза Ромберга, ходьба).	2	-	-	1	1
Практичні навички 9. Методика дослідження функцій ЧМН (12 пар ЧМН).	2	-	-	1	1
Практичні навички 10. Методика дослідження стану свідомості по шкалі ком ГЛАЗГО, GCS, FOUR; вищих кіркових функцій (мова, праксис, гнозис, орієнтація, когніція та інше).	2	-	-	1	1
Практичні навички 11. Методика дослідження менингеальних симптомів. Виконання люмбальної пункції та оцінка даних дослідження ліквору. Методика проведення ліквородинамічних проб.	2	-	-	1	1
Практичні навички 12. СРС. Методика надання екстреної медичної допомоги: проведення закритого масажу серця; проведення дренажу трахеобронхіального дерева, штучного дихання.	2	-	-	-	2

Практичні навички 13. СРС. Методика проведення лікувальних блокад нервових утворень (стовбурів, корінців, гангліїв).	2	-	-	-	2
Практичні навички 14. Методика дослідження олігобрадикінезії, постуральних рефлексів, різних типів тремору.	2	-	-	1	1
Практичні навички 15. Методика дослідження гіперкінезів: атетоз, хореїчний, гемібалізм, міоклонії, тики. Дистоній.	2	-	-	1	1
Практичні навички 16. Методика дослідження атаксій: мозочкової, кіркової, вестибулярної, сенситивної.	2	-	-	1	1
Практичні навички 17. Методика топічної діагностики пошкоджень спинного мозку: ураження сірої та білої речовини.	2	-	-	1	1
Практичні навички 18. Методика дослідження шийного сплетення, плечового сплетення та основних нервів плечового сплетення (променевого, серединного, ліктьового), міжреберних нервів, поперекового сплетення та стегнового нерву, крижового сплетення та основних нервів крижового сплетення (сідничного, великогомілкового та малогомілкового).	2	-	-	1	1
Практичні навички 19. СРС. Методика дослідження дослідженні вегетативної нервової системи: місцевий дермографізм, рефлекторний дермографізм, піломоторний рефлекс, очно-серцевий, рефлекс Ашнера-Даньїні, ортостатичний рефлекс, клиностатичний рефлекс.	2	-	-	-	2
Практичні навички 20. Визначити алгоритм надання невідкладної допомоги при гострих порушеннях мозкового кровообігу за ішемічним типом.	2	-	-	1	1
Практичні навички 21. Визначити алгоритм надання невідкладної допомоги при гострих порушеннях мозкового кровообігу за геморагічним типом.	2	-	-	1	1
Практичні навички 22. Визначити алгоритм надання невідкладної допомоги при судомних нападах, епілептичному статусі.	2	-	-	1	1
Практичні навички 23. СРС. Визначити алгоритм надання невідкладної допомоги при комах різного генезу (метаболічна, токсична, структурна).	2	-	-	-	2
Практичні навички 24. СРС. Визначити алгоритм надання невідкладної допомоги при гострому підвищенні внутрішньочерепного тиску.	2	-	-	-	2
Практичні навички 25. Визначити алгоритм надання невідкладної допомоги при міастенічному кризі.	2	-	-	1	1
Практичні навички 26. Визначити алгоритм надання невідкладної допомоги при гострому синдромі Гієна-Барре.	2	-	-	1	1
Практичні навички 27. Визначити алгоритм надання невідкладної допомоги при компресії спинного мозку.	2	-	-	1	1

Практичні навички 28. Визначити алгоритм надання невідкладної допомоги при гострій полінейропатії з бульбарними розладами.	2	-	-	1	1
Практичні навички 29. Визначити алгоритм надання невідкладної допомоги при гострих порушеннях свідомості.	2	-	-	1	1
Практичні навички 30. Визначити алгоритм надання невідкладної допомоги при мігренозному статусі.	2	-	-	1	2
Всього:	60	-	-	20	40

4. Теми лекцій

Лекції з дисципліни не передбачені навчальним планом.

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва тем	Кількість годин
1	Методика дослідження чутливості (визначення рівня і локалізації чутливості, виду чутливості).	1
2	Методика дослідження довільних рухів (амплітуди руху, кінетики руху, оцінка тремтіння, присідання, сидіння, пози, ходьба, ходьба сходами, нахил тулуба, ротація тулуба, хапання, відштовхування та притягування, піднімання та перенесення та інші).	1
3	Методика дослідження координації рухів (пальце-носова, п'ятково-колінна, адіодохокінез, зворотнього повштовху, метрію, пронаторні проби, поза Ромберга, ходьба).	1
4	Методика дослідження функцій ЧМН (12 пар ЧМН).	1
5	Методика дослідження стану свідомості по шкалі ком ГЛАЗГО, GCS, FOUR; вищих кіркових функцій (мова, праксис, гнозис, орієнтація, когніція та інше).	1
6	Методика дослідження менінгеальних симптомів. Виконання люмбальної пункції та оцінка даних дослідження ліквору. Методика проведення ліквородинамічних проб.	1
7	Методика дослідження олігобрадикінезії, постуральних рефлексів, різних типів тремору.	1
8	Методика дослідження гіперкінезів: атетоз, хореїчний, гемібалізм, міоклонії, тики. Дистоній.	1
9	Методика дослідження атаксій: мозочкової, кіркової, вестибулярної, сенситивної.	1
10	Методика топічної діагностики пошкоджень спинного мозку: ураження сірої та білої речовини.	1
11	Методика дослідження шийного сплетення, плечового сплетення та основних нервів плечового сплетення (променевого, серединного, ліктьового), міжреберних нервів, поперекового сплетення та стегнового нерву, крижового сплетення та основних нервів крижового сплетення (сідничного, великогомілкового та малогомілкового).	1
12	Визначити алгоритм надання невідкладної допомоги при гострих порушеннях мозкового кровообігу за ішемічним типом.	1
13	Визначити алгоритм надання невідкладної допомоги при гострих порушеннях мозкового кровообігу за геморагічним типом.	1

14	Визначити алгоритм надання невідкладної допомоги при судомних нападах, епілептичному статусі.	1
15	Визначити алгоритм надання невідкладної допомоги при міастенічному кризі.	1
16	Визначити алгоритм надання невідкладної допомоги при гострому синдромі Гієна-Барре.	1
17	Визначити алгоритм надання невідкладної допомоги при компресії спинного мозку.	1
18	Визначити алгоритм надання невідкладної допомоги при гострій полінейропатії з бульбарними розладами.	1
19	Визначити алгоритм надання невідкладної допомоги при гострих порушеннях свідомості.	1
20	Визначити алгоритм надання невідкладної допомоги при мігренозному статусі.	1
Всього:		20

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.1	<i>Підготовка до практичних занять</i> – теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок	20
2	<i>Самостійне спрацювання тем, які не входять до плану аудиторних занять:</i>	
2.1	Методика оцінювання болю по шкалам ВАШ, NRS, FACES, визначення виду болю.	2
2.2	Методика дослідження м'язової сили по 5 б шкалі MRS.	2
2.3	Методика дослідження м'язового тону, об'єму м'язів, трофіки.	2
2.4	Методика дослідження основних фізіологічних рефлексів (поверхневих та глибоких).	2
2.5	Методика дослідження патологічних рефлексів (оромандибулярних, згинальних та розгинальних кисті та стопи).	2
2.6	Методика надання екстреної медичної допомоги: проведення закритого масажу серця; проведення дренажу трахеобронхіального дерева, штучного дихання.	2
2.7	Методика проведення лікувальних блокад нервових утворень (стовбурів, корінців, гангліїв).	2
2.8	Методика дослідження дослідженні вегетативної нервової системи: місцевий дермографізм, рефлекторний дермографізм, піломоторний рефлекс, очно-серцевий, рефлекс Ашнера-Даньїні, ортостатичний рефлекс, клинстатичний рефлекс.	2
2.9	Визначити алгоритм надання невідкладної допомоги при комах різного генезу (метаболічна, токсична, структурна).	2
2.10	Визначити алгоритм надання невідкладної допомоги при гострому підвищенні внутрішньочерепного тиску.	2
Всього:		40

7. Методи навчання

Наочні: показ об'єкта обстеження: пацієнти з неврологічною патологією в поліклінічному відділенні, неврологічному стаціонарі, спеціалізованих інсультних відділеннях, в відділеннях реанімації. Наборів параклінічних обстежень, знімків нейровізуалізації, записів функційної діагностики, виписки з історій хвороб.

Практичні методи- фізикальне обстеження неврологічного статусу, оцінка результатів параклінічних обстежень, складання плану обстеження та плану лікування.

8. Методи оцінювання (контролю)

Оцінка за усне опитування (за охоптом аспірантів: фронтальний, індивідуальний, парний, груповий; за використанням засобів навчання: контроль за допомогою друкованих засобів, об'ємних засобів (моделей, муляжів, тренажерів, апаратів), технічних засобів, комп'ютерних систем у тому числі з підтримкою мультимедійних.). Тестування відкритої форми. Демонстрування навичок. Вирішення ситуаційних задач.

9. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Формою підсумкового контролю успішності навчання є залік. Залік з клінічної практики з дисципліни Нервові хвороби складається не пізніше ніж через 14 днів після її завершення. До заліку допускаються аспіранти, які виконали програму клінічної практики, мають належно оформлені звітні документи.

10. Форма поточного контролю успішності навчання

Поточний контроль здійснюється відповідно до конкретних цілей. Оцінювання здійснюється керівником клінічної практики від університету з урахуванням оцінки безпосереднього керівника практики від бази практики на основі звіту про виконану роботу та поточну діяльність. Керівники практики аналізують роботу у відділеннях, враховуючи дисципліну (не мати пропусків днів практики), якість звіту, якість оволодіння навичками клінічної, лабораторної та інструментальної діагностики, участі у наданні невідкладної медичної допомоги, застосування принципів етики та деонтології у практиці лікаря. Заповнення звіту дає можливість вірно оцінити поточну навчальну діяльність.

У разі заповнення не менше 80% практичних навичок, допускається до заліку.

Критерії оцінювання

Поточна успішність вираховується за весь курс вивчення дисципліни, середня оцінка переводиться у бали згідно 122-бальної шкали. Максимальна кількість балів, яку може отримати аспірант за клінічну практику, становить 200 б. Мінімальна кількість балів, яку може отримати аспірант за клінічну практику, становить 122 б.

Отримані бали відповідають фіксованій шкалі оцінок: : оцінка «5» 200-180 бал, оцінка «4» - 179-160 балів, оцінка «3» 159-122 бали.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики
180-200	A	Відмінно
170-179,99	B	Добре
160-169,99	C	
141-159,99	D	
122-140,99	E	Задовільно
	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. Схема нарахування та розподіл балів, які отримують аспіранти

Оцінювання навчальної діяльності аспіранта здійснюється відповідно до вимог навчальної програми та інструкції про систему оцінювання навчальної діяльності при кредитно-модульній системі організації навчального процесу, затвердженої МОЗ України (2005).

12. Рекомендована література.

Основна література:

1. Неврологія: нац.підручник / І.А.Григорова, Л.І.Соколова, Р.Д.Герасимчук та ін.; за ред. І.А. Григорової, Л.І.Соколової. – К.: ВСВ «Медицина», 2020. – 640 с. + 32с. кольор.вкл.
2. Методи обстеження неврологічного хворого / В. Мельников, Л. Соколова, Т. Довбонос. - К.:Медицина, 2020. – 144 с.
3. Медицина невідкладних станів. Екстрена (швидка) медична допомога: підручник / І.С. Зозуля, А.О. Волосовець, О.Г. Шекера та ін. / за ред. І.С. Зозулі. 5-е видання, пер. та доп. – Київ: ВСВ «Медицина»,2023. – 560 с.
4. Невідкладні стани в неврології: підручник / Ю.О. Матвієнко, Т.І. Негрич, Л.Б. Мар'єнко, Г.М. Король - Львів: ЛНМУ імені Данила Галицького, 2020 - 224 с
5. Топічна діагностика патології нервової системи. Алгоритми діагностичного пошуку / Шкробот С.І. Салій З.В., Бударна О.Ю. – Тернопіль: Укрмедкнига, 2019. – 156 с.

Допоміжна література:

1. Неврологія: атлас-довідник /А.Л. Сиделковський – К.: Пабліш Про, 2020. – 856 с.
2. Прикладна неврологія: руководство/ А.Л.Сиделковський, И.А. Дюдина. – Київ: Пабліш Про, 2019. – 540 с.
3. Практична неврологія по Мументалеру., 2е вид. /Х. Маттле, М. Мументалер /Під заг. ред. М.В. Замерграда. – Trauma-Books, 2021. – 534 с.
4. Нейронауки. Дослідження мозку. Том 1. Марк Ф. Беар Барри У. Коннорс Майкл А. Парадизо. - Діалектика, 2020. – 418с.
5. Дитяча неврологія / Бадалян Л.О. – Медпрес.-2021. – 608с.
6. Анатомія, фізіологія, еволюція нервової системи / І. Маруненко, Є. Неведомська. Г. Волковська. – Центр навчальної літератури, 2019. – 184 с.
7. Диференційний діагноз в неврології / К. Басетті, М. Мументалер. - Медицина, 2021. – 420 с.
8. Лайм-бореліоз. Діагностичні критерії, лікування та профілактика: метод. рекомендації / уклад.: М.А. Андрейчин, В.С. Копча, М.І. Шкільна та ін. – Тернопіль: ДТМУ, 2019. – 52с.
9. Неростоматологія: навч. посібник / за ред. В.А. Гриб. – К.: ВСВ «Медкнига» 2021. – 216 с.
10. Головний біль. Навчальний посібник / Боженко М.І., Негрич Т.І., Боженко Н.Л., Негрич Н.О. -К.: Видавничий дім Медкнига, 2019.-48с.
11. Клінічна лабораторна діагностика: підручник / Л.С. Лаповець, Г.Б. Лебедь, О.О. Ястремська та ін. — 2-е видання. – К.: ВСВ «Медицина», 2021. – 472 с.
12. Міастенічний та холінергічний криз: діагностика, невідкладна допомога. Навчально-методичний посібник для самостійної роботи слухачів / Літовченко Т.А., Завальна О.П., Тондій О.Л., Флорікян В.А., Коренєв С.М. – Харків, 2020.
13. Серозні менінгіти у дітей / Л.А. Ходак, В.І. Огієнко. – Харків: Діса плюс, 2019. – 99 с.
14. Хвороба Паркінсона [Текст] // НейроNEWS. — 2021. — № 3. — С. 5.
15. В.М. Міщенко, К.В. Харіна. Біль у спині: сучасний погляд на патогенез та лікування // Health.ua.com. Тематичний номер «Неврологія, Психіатрія, Психотерапія» № 3 (54) 2020 р.
16. І.С. Зозуля , А.І. Зозуля , А.О. Волосовець , І.Ю. Бігун. Нейропатії: діагностика, диференційна діагностика, лікування // УКР. МЕД. ЧАСОПИС, 2 (130), Т. 2 – III/IV 2019
17. Копчак О.О. Сучасні уявлення про диференціальну діагностику й лікування полінейропатій // Міжнародний неврологічний журнал. – Т.16, №2, 2020
18. Інфекційні хвороби: енциклопедичний довідник / за ред. Крамарьова С. О., Голубовської О.А. — К.: ТОВ «Гармонія», 2-е видання доповнене та перероблене. 2019.
19. Фармакологія : підруч. для студентів мед. та стоматол. ф-тів вищ. мед. навч. закл. / І. С.

- Чекман, В. М. Бобирьов, В. Й. Кресюн [та ін.]. - Вінниця : Нова кн., 2020. - 471 с.
20. Стандартизація в нейрохірургії / Є.Г. Педаченко. Київ: ДУ "ІНХ НАМНУ", 2019. 152 с.
  21. 2022 Guideline for the Management of Patients With Spontaneous Intracerebral Hemorrhage: A Guideline From the American Heart Association/American Stroke Association //S.M. Greenberg, W.C. Ziai, C. Cordonnier, D. Dowlatshahi et al. // Stroke, 2022;53:00-00. DOI: 10.1161/STR.0000000000000407.
  22. Textbook of Stroke Medicine / M. Brainin, W-D. Heiss, eds. //Cambridge University Press, 2019. DOI: <https://doi.org/10.1017/978108659574> .
  23. Post-acute COVID-19 syndrome / A. Nalbandian, K. Sehgal, A. Gupta. M.V. Madhavan et al. //Nature Medicine, 2021: 27; 601 – 617.
  24. Research criteria for the behavioral variant of Alzheimer Disease: A systematic review and meta-analysis / R. Ossencoppele, E.H. Singleton, C. Grott A.A. Dijkstra et al. // JAMA Neurol. 2022;79(1):48-60. Doi: 10.1001/jamaneurol.2021.4417.
  25. Diagnosis and management of migraine in ten steps / A.K. Eigenbrodt, H. Ashina, S. Khan, H-C. Diener et al. // Nature Review|Neurology, 2021;17:501-514. <https://doi.org/10.1038/s41582-021-00509-5> .
  26. European Academy of Neurology guideline on the management of medication overuse headache /H.C. Diener, F. Antonaci, M. Braschinsky. S. Evers et al. //European Journal of Neurology, 2020; 27: 1- 15. Doi: 10.1111/ene.14268.
  27. Stetkarova I., Ehler E. Diagnostics of Amyotrophic Lateral Sclerosis: Up to Date // Diagnostics 2021, 11, 231. <https://doi.org/10.3390/diagnostics11020231> .
  28. Multiple Sclerosis Phenotypes as a Continuum: The role of neurologic reserve / T.L. Vollmer, K.V. Nair, I.M. Williams E. Alvarez // Neurology: Clinical Practice, 2021; 11(4):342 – 351. Doi:10.1212/CPJ.00000000000001045.
  29. Personalizing the Care and Treatment of Alzheimer Disease: An Overview / D.S. Strag, M. Konjevod, M. Sagud, M.N. Perkovic et al. // Pharmacogenomics and Personalized Medicine 2021:14 631 – 653.
  30. Management of the first stage of convulsive status epilepticus in adults: a systematic review of current randomized evidence / M. Cruickshank, M. Imamura, C. Counsell, L. Aucott et al.//Journal of Neurology, 2022; 18 JAN. <https://doi.org/10.1007/s00415-022-10979-2> .
  31. Robbins M.S. Diagnosis and Management of Headache: A Review // JAMA. 2021;325(18):1874 – 1885. doi: 10.1001/jama.2021.1640.
  32. Migraine: epidemiology and system of care /M. Ashina, Z. Katsarava, T.P. Do, D.C. Buse et al. //Lancet Neurology, 2021, March 25:1 – 11. [https://doi.org/10.1016/s0140-6736\(20\)32160-7](https://doi.org/10.1016/s0140-6736(20)32160-7) .
  33. Migraine: disease characterization, biomarkers, and precision medicine / M. Ashina, G.M. Tenwindt, M. Al-Karagholi, I de Boer et al. / Lancet Neurology, 2021, March 25:1 – 9. [https://doi.org/10.1016/s0140-6736\(20\)32162-7](https://doi.org/10.1016/s0140-6736(20)32162-7) .
  34. European Stroke Organisation (ESO) guidelines on intravenous thrombolysis for Acute Ischaemic Stroke / E. Berge, W. Whiteley, H. Audebert, G.M. de Marchis et al // European Stroke Journal 2021;6:1 – 62. DOI: 10.1177/2396987321989865.
  35. European Stroke Organisation (ESO) guidelines on management of transient ischaemic attack / A.C. Fonseca, A. Merwick, M. Dennis, J. Ferrary et al. // European Stroke Journal 2021;6:1 – 24. DOI: 10.1177/2396987321992905.
  36. Golbe L.I. A Clinician Guide to Progressive Supranuclear Palsy. – Rutgers University Press, 2019. – 173 p.
  37. Textbook of Stroke Medicine / Third Edition / Eds. M. Brainin & W. Heiss. – Cambridge, 2019. – 459 p.
  38. Neurologic-Psychiatric Syndromes in Focus. Part 1 – From Neurology to Psychiatry / Ed. J. Bogousslavsky. – Karger, 2019. – 128 p.
  39. Atlas of Clinical Neurology / Roger N. Rosenberg. - Springer International Publishing, 2019, - 741p.
  40. Armstrong M. J. Diagnosis and treatment of Parkinson disease: A review / M. J. Armstrong, M. S. Okun // JAMA. – 2020. – Vol. 323 (6). – P. 548–560.
  41. Fanning S. Parkinson's disease: proteinopathy or lipidopathy? / S. Fanning, D. Selkoe,

Електронні ресурси:

Загальні:

Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова: <http://vnmuedu.ua>

Бібліотека Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова:
<http://library.vnmuedu.ua>

Центр тестування <https://www.testcentr.org.ua/uk/>

МОЗ України <https://moz.gov.ua/>

Центр громадського здоров'я МОЗ України <https://phc.org.ua/kontrol-zakhvoryuvan>

Всесвітня організація охорони здоров'я <https://www.who.int/ru/home#>

Сайт кафедри неврології та нейрохірургії ФПО <http://vnmuedu.ua/кафедра-неврології-та-нейрохірургії-факультету-післядипломної-освіти>

Український неврологічний журнал ukrneuroj.com.ua

Міжнародний неврологічний журнал <http://www.mif-ua.com/archive/mezhdunarodnyj-nevrologicheskij-zhurnal/numbers>

Неврологія та психіатрія / Український медичний часопис

<https://www.umj.com.ua/article/speciality/psixiatriya>

Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>

Англійською мовою:

Pubmed portal: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/>

American Academy of Neurology Journals <https://www.neurology.org/>

Інформаційна база Канадської медичної асоціації <http://www.cma.ca/>

Королівський медичний коледж <https://www.rcplondon.ac.uk/>

Американська академія педіатрії <https://www.aap.org>

Medscape <http://www.medscape.com>

Сайти неврологічних асоціацій:

Громадська організація «Асоціація неврологів, психіатрів і наркологів України»
<https://www.inpn.org.ua/anpnu>

European Academy of Neurology <https://www.ean.org>

European Section - Movement Disorder Society <https://www.movementdisorders.org>

World Federation of Neurology <https://www.fneurology.org/>

Дитяча неврологічна спільнота <https://www.childneurologysociety.org>

Європейська асоціація дитячих неврологів <https://www.epns>

Британська асоціація дитячих неврологів <https://bpna.org.uk>

Фонд травм мозку <https://www.braintrauma.org/>